

J. J.

Z historii papiernictwa

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/4, 603-604

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

UNIKATOWE ZNALEZISKO W SZCZECINIE

W nrze 7—8/1962 miesięcznika „Szczecin” Tadeusz Wieczorowski w artykule *Najnowsze odkrycia archeologiczne na podgrodziu słowiańskim w Szczecinie* wstępnie opisał odnalezioną na Starym Mieście w Szczecinie, w piaszczystym mu- le rzeczonym nad Odrą, łódź klepkową o długości ok. 8 m i szerokości 2 m. Obok łodzi znaleziono ciężarki kamienne do sieci rybackich, czerpak do wylewania wo- dy, ster w kształcie łopaty i rzeźbioną główkę węża morskiego. Tylko to ostatnie znalezisko pochodzi zapewne z importu skandynawsko-duńskiego, pozostałe nato- miast — to wytwory miejscowe najprawdopodobniej z IX w. Cały ten zespół jest — jak pisze autor — „unikatem i najstarszym dowodem słowiańskiej sztuki szkatniczej na Pomorzu Zachodnim”.

Z. Br.

O BUDOWIE WICIN W CZASOPIŚMIE „SYLWAN”

Bohdan Dederko w artykule *Handel towarem leśnym na Litwie i Białorusi w XVII wieku* („Sylwan”, nr 6/1962) zajął się m. in. zużytkowaniem drewna do budowy wicin, tj. statków, którymi spławiano Niemnem towary do portów pru- skich i żmudzkich, głównie do Królewca. Autor dał tu garść informacji o kosztach budowy, remontu i wyposażenia nawigacyjnego oraz o konstrukcji wicin.

W dotychczasowej naszej literaturze zajmowano się tylko historią techniki budowy statków z dorzecza Wisły, a odnośnie do spławu w dorzeczu Niemna zaj- mowano się jedynie organizacyjno-handlową jego stroną. Po wstępnych informa- cjach Dederki może dojść do bliższego zainteresowania się techniką budowy wi- cin i techniką spławu na terenach dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Znaj- dujące się w Archiwum Akt Dawnych w Warszawie bardzo bogate archiwum Radziwiłłów zawiera chyba materiały odnoszące się również i do tego zagadnienia.

Z. Br.

Z DZIEJÓW POLSKIEGO PRZEMYSŁU OKRĘTOWEGO
W DWUDZIESTOLECIU

W tomie 24 (za 1962 r.) „Roczników Dziejów Społecznych i Gospodarczych” ukazała się praca Lecha Zimowskiego *Z dziejów polskiego przemysłu okrętowego w okresie międzywojennym*. Przedstawia ona kolejno pierwociny portu gdyńskiego, szkodliwą rolę Stoczni Gdańskiej w stosunku do idei budowy przemysłu okrę- towego w Gdyni, politykę polską w zakresie własnego przemysłu okrętowego oraz działalność poszczególnych stoczni gdyńskich. Autor w szerokim stopniu wyko- rzystał międzywojenną prasę, m. in. czasopismo „Morskie Wiadomości Techniczne” (pierwotnie „Wiadomości Stowarzyszenia Techników Okrętowych Polski”), oraz relacje uzyskane od inżynierów okrętowców pracujących w międzywojennych stocznich polskich.

Z. Br.

Z HISTORII PAPIERNICTWA

Wzrastające zainteresowanie zbieraniem filigranów, które rozwija się nie tyl- ko wśród pracowników naukowych zajmujących się historią papiernictwa, skłoniło redakcję „Przeglądu Papierniczego” do opublikowania w nrze 1/1963 artykułu

Franciszka Pabicha *Moje osiągnięcia w zakresie poszukiwania i selekcjonowania znaków wodnych papierni Pomorza i Kaszub*. Autor, zbieracz znaków wodnych z tych obszarów, opisuje metody swojej pracy. Daje się przy tym zauważyć jego zainteresowanie walorami plastycznymi filigranów, jak również występującymi w nich przejawami regionalnej sztuki ludowej. W artykule został zamieszczony wykaz 72 papierni z terenu Pomorza i Kaszub, których działalność zidentyfikował autor na podstawie znaków wodnych. Autor zastrzega się wszakże, iż jest to jeszcze wykaz niekompletny.

W tym samym numerze „Przeglądu Papierniczego” prof. Jadwiga Marchlewska zamieściła szkic *O papierze w karnawale*, który w większym stopniu dotyczy historii obyczajów niż historii papiernictwa. W szkicu tym autorka opowiada o papierowych akcesoriach, które używano w okresie karnawału przed kilkudziesięciu laty (karnety, wachlarz, ordery kotylionowe itp.).

J. J.

POCZĄTKI POLSKIEGO PRZEMYSŁU ZAPAŁCZANEGO

Na podstawie materiałów źródłowych przechowywanych w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie Franciszek Grychowski przedstawił okoliczności, a następnie rezultaty wprowadzenia przez rząd rosyjski w 1848 r. ograniczeń w produkcji i sprzedaży zapalek w Królestwie Polskim. („Przemysł Drzewny”, nr 3/1963, artykuł *Początki przemysłu zapalczanego w Królestwie Kongresowym*). Artykuł naświetla sytuację w polskim przemyśle zapalczanym do r. 1860, kiedy ograniczenia te zostały cofnięte, oraz omawia metody postępowania władz rosyjskich w stosunku do pewnej kategorii przemysłowców i kupców polskich.

J.J.

O KAZIMIERZU PRÓSZYŃSKIM

Doc. W. Jewsiewicki prowadzi już od dawna badania nad dorobkiem technicznym znakomitego wynalazcy Kazimierza Prószyńskiego, gromadząc coraz to nowe materiały. Dlatego też artykuł jego *Rewolucjonista techniki filmowej*, ogłoszony w nrze 3/1963 „Horyzontów Techniki”, nie tylko popularyzuje osiągnięcia Prószyńskiego, lecz przynosi też — w stosunku do wydanej przed 9 laty broszury¹ — nowe informacje i pogłębioną analizę techniczną niektórych wynalazków, w szczególności tych, które doprowadziły do usunięcia drgania i migotania obrazów filmowych na ekranie.

Można się więc spodziewać, że przygotowywane przez doc. Jewsiewickiego rozszerzone wydanie jego pracy o Prószyńskim przyniesie sporo nieznanego materiału.

E. O.

WSPÓŁCZESNE ZADANIA RADZIECKICH HISTORYKÓW PRZYRODOZNAWSTWA I TECHNIKI

W trzynastym zeszytcie „Woprosów Istorii Jestiestwoznaniija i Tiechniki” (1962, s. 3—6) ukazał się artykuł S. J. Płotkina na temat współczesnych zadań radzieckich historyków przyrodznawstwa i techniki w świetle uchwał XXII Zjazdu KPZR.

¹ W. Jewsiewicki, *Kazimierz Prószyński, polski wynalazca filmowy*. Warszawa 1954.